

Spojrzenie na wrześniowe niebo

"Gdy wrzesień bez deszczów będzie, w zimie wiatrów pełno wszędzie"

To przysłowie budzi w nas nadzieję, iż po ciepłym, ale i mokrym lecie, czekać nas będzie czas pięknej, stabilnej i prawdziwie jesiennej pogody. Wrzesień, poza wydarzeniami historycznymi, związany jest z powrotem dzieci i młodzieży do zapowiadanych, jeszcze końcem czerwca, nowo zreformowanych szkół, zaś na niebie, to okres równowagi między długością dnia i nocy. Te ostatnie są już coraz dłuższe i często bezchmurne, co sprzyja obserwacjom astronomicznym. Wiele ciekawych zjawisk będziemy mogli zaobserwować na wrześniowym niebie. Postarajmy się w tym celu koniecznie wykorzystać, z dala od miejskich świateł, jakiś wolny wieczór lub wczesny ranek, aby chociaż przez chwilę spojrzeć w rozgwieżdżone niebo, aby podziwiać nawet gołym okiem, Drogę Mleczną czyli naszą **Galaktykę**.

Korzystaliśmy, na ile to było tylko możliwe, z uroków tegorocznego lata, a tymczasem - ani nie spostrzegliśmy się kiedy - **Słońce** w swej wędrówce po *Ekliptyce* systematycznie podążało ku równikowi niebieskiemu, przez co jego deklinacja - czyli wysokość nad równikiem - malała, a w związku z tym, dni stawały się nieubłagane coraz to krótsze. Po południu 22 września o godz. 16.21, **Słońce** znajdzie się na równiku niebieskim - w punkcie *Wagi* - przejdzie z półkuli północnej nieba na południową i rozpocznie się astronomiczna *Jesień*.

Niezależnie od tego faktu, w Niepołomicach w dniu 1 września, **Słońce** wschodzi o godz. 5.55 a zachodzi o godz. 19.23, natomiast 30 września, wschodzi o godz. 6.39 a zachodzi o 18.20, zatem w ciągu tego miesiąca ubędzie nam dnia w Małopolsce aż o 107 minut! Skutkiem istnienia zjawiska refrakcji w atmosferze ziemskiej - wszystkie obiekty na niebie widzimy wyżej niż są one w rzeczywistości - faktyczne zrównanie długości dnia z nocą będzie dopiero 24/25 września. Ponadto, w piątek 30 września, planowana jest *Małopolska Noc Naukowców* - będą m. innymi: drzwi otwarte w MOA w Niepołomicach, OA UJ na Bielanych, czy pokazy uruchomienia wahadła Foucaulta ilustrujące rotację Ziemi, w polskim *Panteonie* czyli w kościele św. św. Piotra i Pawła, przy ul. Grodzkiej w Krakowie (początki prelekcji o godz. 19, 20 i 21). Oby tylko dopisały nam wtedy humory, a przede wszystkim pogoda obserwacyjna.

Jeśli chodzi o stan aktywności magnetycznej naszej gwiazdy, to w tym miesiącu, podobnie jak to było w sierpniu, możemy się spodziewać nieco większej ilości plam, pochodni, protuberancji, rozbłysków rentgenowskich i wyrzutów plazmy ze **Słońca** w przestrzeń międzyplanetarną, szczególnie w drugim i ostatnim tygodniu września. Ponadto w dniu 1.IX. wystąpi obrączkowe zaćmienie **Słońca** widoczne w Afryce, na Madagaskarze i w części Antarktyki.

Ciemne, bezksiężycowe noce, dogodne do obserwacji astronomicznych, wystąpią w pierwszym i ostatnim tygodniu września, bowiem **Księżyc** rozpocznie ten miesiąc w nowiu, który przypadnie w dniu 1.IX. o godz. 11.03, pierwsza kwadra 9.IX. o godz. 13.41, pełnia 16.IX. o godz. 21.05 i ostatnia Ziemi kwadra 23.IX. o godz. 11.56. **Księżyc** będzie w apogeum (najdalej od **Ziemi**) 6.IX. o godz. 21, a w perygeum (najbliżej nas) znajdzie się **Srebrny Glob** 18.IX. o godz. 19. Ponadto, 18.IX. wystąpi półcieniowe zaćmienie **Księżycyca** - u nas to zjawisko nie będzie widoczne.

Jeśli chodzi o planety, to **Merkurego** możemy obserwować bardzo nisko nad horyzontem wieczornego nieba tylko do 6.IX., potem skryje się w promieniach **Słońca**. Następnie po 20.IX. pojawi się nisko nad wschodnim horyzontem, poprzedzając wschód naszej gwiazdy. Warunki do jego obserwacji we wrześniu będą zatem trudne. **Venus**, jako *Gwiazda Wieczorna*, króluje nisko na zachodnim niebie, a z upływem dni, będzie dostępna coraz wyżej nad horyzontem. Czerwonawego **Marsa**, też możemy obserwować na wieczornym niebie, którego znajdziemy w gwiazdozbiore *Wężownika*. **Jowisz**, gości w gwiazdozbiore *Panny*, ale dostrzeżemy go nisko nad zachodnim horyzontem tylko do połowy września, potem skryje się w promieniach **Słońca**, by pojawić się o świcie, w połowie października, na wschodnim niebie. Natomiast **Saturn**, przystrojony w pierścienie, świeci na tle gwiazdozbioru *Wężownika*, a dostrzeżemy go wieczorem na zachodnim niebie. **Uran** będzie widoczny prawie przez całą noc w gwiazdozbiore *Ryb*, bowiem w dniu 15.X. będzie w opozycji do **Słońca**. Natomiast w gwiazdozbiore *Wodnika*, przez całą noc można obserwować **Neptuna**, który 2.IX. będzie w opozycji, ale do jego obserwacji trzeba się już posłużyć chociażby małą lunetką. Ponadto w dniu 15.IX. o godz. 22, **Księżyc** zakryje planetę, a zjawisko to będzie widoczne w całej Europie.

Aby obserwować **Księżyc**, czy też planety, najłatwiej będzie skorzystać z lunet Młodzieżowego Obserwatorium Astronomicznego w Niepołomicach, mieszczącego się przy ul. Mikołaja Kopernika 2 (tel. 12-281-15-61) - szczególnie polecam *Małopolską astronomiczną noc* 30 września, bowiem wtedy znajdziemy się szczęśliwie u progu października, okresu - miejmy nadzieję - prawdziwie *Babiego Lata* i rozpoczynającego się nowego roku akademickiego. Na zakończenie zaś, staropolskie przysłowie:

"Jesień tego nie zrodzi, czego wiosna nie zasiała"